

Το παιδικό τραγούδι εκφράζει την πιο γτελικατή δυνατότητα αυτού που λεμε ανθρώπινα η ελευθερία. Και για τα παιδιά αποχταει συχνά τη λειτουργική αναγκαιότητα της ανασας.

Καθε πρωι το μηχανοκίνητο χερι του «πολιτισμου» μας γίνεται μια καννη στραμμενη στα παιδιά. Στην ακρη της, ο σιγαστηρας της Παιδαγωγικής.

Οι δεσμοι που υφαινονται αναμεσα στη λογική μας και τον κοσμο μας εχουν πολυ ιεφετερωση απ την Απορία — το γενεθλιο, ωστοσο, «κρεδδατι» του σκεπτομενου ανθρωπου — ομως παραλληλα μας εχουν στερήσει τη ποιηση της. Η απολυτη γνωση είναι μια ήθικη ήττα για το ερευνητικο πνευμα' η απολυτη λογική, μια «παραλογη» επιδοση για τον αισθαντικο ανθρωπο.

Η παιδική αισθαντικότητα είναι κατι το αυτονοητο. Και είναι ενα ρεμα με πολυλες και απροσδοκητες εκβολες — καποτε στη κοιτη μιας διαλαμπουσας απο ποιητική χαρη λογικοφανειας: «Μητερα, πως μπορούν οι αγγελοι και φορουν τα νυχτικά τους πάνω απ τα φτερα τους;» θα ρωτήσει αιφνης η μικρη Κατριν, μια γαλλιδουλα τεσσαρων χρονω (1).

Ω αυτη η καθηλωτική ποιηση, αυτη η αποπλιστικά χαριτωμενη λογική, αυτη η ποιεση της λογις των παιδιων!

Θα πρεπει καποτε να κυριολεκτησουμε: εκεινο που δυσκολευονται να «καταλαβουν» τα παιδιά δεν είναι η «γλώσσα» μας αλλα, απλουστατα, η ψυχρη ταυτοτητα των πραγματος, η «ονοματογνωσια», που στον εξουθενωτικο ζυγο της καταπονομε, με ακριτη καποτε διασυνη, την εκφραστική τους ευρωστια. Γιατι αυτη η γλώσσα-κτημα είναι κατι που με τη σειρά του μας (μετα-) χειρίζεται ενώ δεν συμβαινει το ιδιο στα παιδιά. Εκείνα σκεφτομεται με το σπασμα — για μας το στομα είναι το στομα. Ακομη θαλεγα οτι η λεκτική (μας) ναοπλία δεν μπορεί να ταυτιστει με την εκφραστική (μας) αυταρχεια. Our words, we say, but we are theirs, too (2). Θαλεγα επισης οτι ο Watt στο ομωνυμο μυθιστορημα του Beckett μας αντιπροσωπευει παραστατικωτα οταν «περιτυλιγεται με λεξεις για σιγουρια» πριν βρεθει τελικά «αναμεσα σε πραγματα που κι αν ακομη δεχονται να κατονομαστουν, το κανουν «απροθυμα».

Στα παιδιά η γλώσσα δεν είναι ενας, λιγο πολυ εξωτερικω διαμορφωμενος, «σωματικός χωρος», ενα μεσο για να μπορεσει «το σωμα ν απλωσει την εξουσια του». (Jean-Louis Barrault), αλλα μια αυτοδυναμη λειτουργική εστια που τεινει καθε στιγμη να διαρρηξει τις «αντικειμενικες» δυνατοτητες του φορεα της — πιο σωστα, τη δικη μας αδυναμια να τα συναντησουμε σ εναν χωρο εξω απ τη κατασκευασμενη μας πραγματικωτητα. Αν αυτο δεν γίνεται συχνά (η ποτε) κατορθωτο, φταιει που ανηκουμε στις λεξεις μας περισσοτερο, αποτι ανηκουμε στα παιδιαμας.

(1) Βλ. Αγγλο-γαλλογλωσσο Ημερολογιο 1976 της UNICEF.

(2) «Οι λεξεις μας, λεμε, ομως ειμαστε και δικοι τους». Στιχος του I. A. RICHARDS.

Διονυσης Καρατζας

ΜΕΤΡΙΕΜΑΙ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Στο σπιτι μου συναντιωνται δυο χωματοδρομοι.

Το σπιτι μου είναι γεματο χωμα-γη και φωνες-παιχνιδια των παιδιων.

Μεσα εγω τα χωνευω ολα στο νερο που πινω στα λουλουδια της αυλης μου που

ποτιζω και μου ανοιγουν ανθια και μελισσες. Ο Δημητρης ο Θωδωρος η Θαλεια η Βασω ο Κωστας η Ελενα η Μαρια γεμιζουν το δρομο κι ενα φως ποταμι ομορφαινει τα προσωπα των γριων που παιρνουν τις καρεκλες τους στις πορτες τους και καμιαρουνουν. Γιατι;

Ανοιγω ολα τα παραθυρα νακουω πιο καθαρα το χρονο να καμιατιαζεται στα μεγαλα ματια και στα χερακια των παιδιων... Ζω.

Τα παιδια παιζουν κρυφτο τα πουλια φτεροκοπανε. Παιζω κι εγω. Καθουμε «μανα». Κανω πως δε βλέπω που ολα κρυβονται πισω απο τις κολονες του μισοτελειωμενου σπιτιου. Κερδιζουν. Με κυττανε αστραφτερα. Τα κυτταω μεσα μου και ξαναγεννιεται. Μεσα μου μπαζω ολη την αληθεια των παιδιων ολη τη φρεσκαδα του ουρανου. Και χωραω στο φτερουγιαμα του χελιδονιου οπως χωραει το παιδι στο συμπαντα μ ενα τραινακι.

Είμαι παιδι.

Σωκρ. Α. Σκαρτσης

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Αυτος είναι ο ανθρωπος του μυθου κι αυτο λεει ο μυθος. Αυτος ο μυθικος ανθρωπος είναι ο ερωτικος ανθρωπος, ο πρωτος και το πρωτο, που τελινεται με τον κοσμο και μ ολα, με το τιποτα δηλαδή σ αναφορα προς τα μερη που θβαινουν απ την τομη. Μεσα στην τομη μπορούν να υπαρχουν τα ολα και το τιποτα, η ευτυχια κι ο πονος, μα στ αληθεια είναι τομη. Και το ερωτικο ζευγαρι, που κλεινει την τομη, βλέπει αλλου μεσ απ αυτην — σ αυτο το αλλου που το κανει τελικα ανθρωπο και τα κανει ολα ανθρωπο, ετσι ομως ανθρωπο. Σ αυτο το αλλου ο ερωτας είναι τελευταια και πρωτη θεση. Ο,τι ερχεται μετα απ τον ερωτα, απ την τομη και περα, με τα πραγματα και τη γλωσσα και τ ανθρωπινα ατομα, δε μπορει παρα ν αναγεται στον ερωτα για να φωτιστει αυτο που μενει απανω του απ το αλλου. Γι αυτο, η γλωσσα δε μπορεί να πει το αλλου και με τιποτα δε δινεται το αλλου. Μοναχα ο ερωτας και το παιδι το δινουν και μιλιανε γι αυτο. Ο ερωτας, μιλωντας για το καθε τι, μιλαει για ολα μαζί, για τον εαυτο του δηλαδή, και το παιδι παιζει οσο είναι παιδι. Το παιδι κι ο ερωτας μπορούνε να μιλιανε μεταξύ τους, ο λογος τους ομως δε φαινεται πουθενα αλλου απ τον ερωτα του αντρα και της γυναικας κι απ το παιγνιδι του παιδιου. Ο ερωτας ομως του αντρα και της γυναικας είναι ανθρωπος που η γλωσσα του είναι παιδικη — γι αυτο ο ανθρωπος είναι παιδι. Αυτη είναι η μεταδαση του ερωτικου ζευγαριου, που ενδιαφερεται για την υπατη ερωτικη ταυτιση, αλλα οδηγείται προς το παιδι. Αυτη η ερωτη τερφή μενει γνωστη μοναχα στο ταυτισμενο κι οχι στο χωρισμενο ζευγαρι, στο ερωτικο ζευγαρι, που, οντας δυο, δεν εχει δυο ατομικότητες, αλλα δεν εχει αλλη ατομικότητα απο κεινη που το κανει ερωτικο και δινει το παιδι. Ετσι μονο το παιδι μπορεί να μιλησει για τον ερωτα, γιατι αυτο είναι ο ανθρωπος. Οσο ομως το παιδι γίνεται αντρας η γυναικα, τόσο ο ανθρωπος καθαριζει κι απλωνεται και τα περιλαμβανει ολα — και μαζί τον αντρα η την γυναικα που θγηκε απ το παιδι. Ετσι καθε αντρας και καθε γυναικα κυνηγανε ενα παιδι μεσα απ την τερφή που δινει καθε τι, για να φτασουν στην ερωτικη τερφή, που γίνεται παιδι. Αυτο το παιδι είναι ο αιωνιος ανθρωπος, τερατωδικο και πολυευτυχισμενο μοναχος αφου κοιταει αλλου, εκει που μονο παιδικα μπορεί να μας πει. Κι η αγαπη για το παιδι που μενει μεσα μας και μας δεινει μ ολα, μεχρι που μας δεινει μαζί μ ολα σ ενα νεο παιδι, μας κανει να κυνηγαμε παντα ενα παιδι, που δε νιωθουμε πια αν εμιαστε εμεις η το παιδι μας — και τελικα μενουμε